

Repere medicale de-a lungul istoriei – 2018 (II)

Farm. pr. Maria-Gabriela Suliman, Ist. Antoaneta Lucasciuc

Societatea Română de Istoria Farmaciei (SRIF)

Societatea Română de Istoria Medicinii (SRIM)

UN HRISOV CARE CONFIRMĂ EXISTENȚA SPITALULUI COLȚEA DIN BUCUREȘTI

1708, apr. 17, Iași (310 ani)

Mihai Vodă Racoviță al Moldovei amintește de Spitalul „*cum de obște se cheamă ca vrednice de laudă lăcașe, adică odihne de bolnavi*”. Acest hrisov atestă existența ctitoriei Spătarului Mihail Cantacuzino–Spitalul Colțea, care funcționa după cum a stabilit iatroistoriograful Nicolae Vătămanu (1897–1977) la data de 14 dec. 1704 [1].

MILOSTENIE DOMNEASCĂ ȘI BISERICESCĂ

1793, apr. 5, București (225 ani)

În hrisovul domnitorului Țării Românești, Alex. Moruzi, dat mănăstirii „*Sf. Spiridon*”, se spune: „... *din venitul mănăstirii se ajutorează și se chivernisesc «obrazе scăpătate și neputincioase»*” [2].

SPITALUL REGINEI ...

1898, apr. 15, Broșteni (150 ani)

A fost inaugurat primul spital de pe valea Bistriței în această localitate, care a devenit una dintre cele mai importante moșii ale statului, „*domeniile Coroanei, după proclamarea României ca Regat, în martie 1881*”. În această comună au fost înzestrate școli și cămine culturale, iar spitalul a primit numele de „*Carmen Silva*”, pseudonimul literar al Reginei Elisabeta a României [3].

BASARABIA, TERITORIU ROMÂNESC (27 MARTIE/9 APR. 1918)

1918, apr., Chișinău (100 ani)

A fost creat Inspectoratul sanitar civilo–militar din Basarabia [4].

FIGURA 1. Statuia Spătarului Mihail Cantacuzino

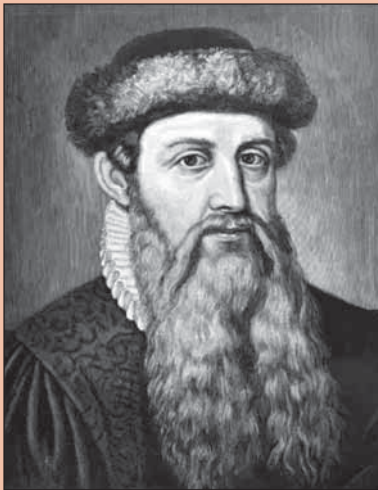

FIGURA 2. Johann Gutenberg

FIGURA 3. Dr. Constantin Esarcu

O NOUĂ SOCIETATE

1923, apr. 14, București (95 ani)

A luat ființă Societatea de hidrologie medicală și climatologie (membri afiliați farmaciști și chimiști) [5].

REUNIUNI NAȚIONALE ...

1978, iunie 30 – iulie 1, București (40 ani)

A avut loc cea de a XV-a Reuniune de Istoria Medicinii și Farmaciei;

1998, oct. 8-10, Iași (20 ani)

A avut loc cea de a VII-a Reuniune de Istoria Farmaciei;

2003, iunie 27-29, Suceava (15 ani) A avut loc cea de a XXXV-a Reuniune Națională de Istoria Medicinii și Farmaciei cu 2 teme principale: „*Istoricul medicinei și farmaciei în Bucovina în context național și european*” și „*Istoricul balneokinetoterapiei și a recuperării medicale în județul Suceava*”;

2013, apr. 4-6, Iași (5 ani)

A avut loc cea de a XXII-a Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, dedicată memoriei Profesorului Marțian Cotrău (1923-1998), primul Președinte al Societății Române de Istoria Farmaciei;

2018, mai 17-19, Roman

Au avut loc cea de a 47-a Reuniune Națională de Istoria Medicinii și a 27-a Reuniune Națională de Istoria Farmaciei, organizate de Societatea de Istoria Medicinii și Farmaciei Dr. Epifanie Cozărescu din Roman, dedicate Centenarului Marii Uniri.

ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII

2018, aprilie 7

Ziua profesiei, a tuturor lucrătorilor din serviciile și instituțiile sanitare, medici, farmaciști, asistenți (nurse), surori, infirmiere, laboranți și muncitori auxiliari, toți cei care contribuie la păstrarea și apărarea sănătății oamenilor de pretutindeni.

1948

S-a înființat Organizația Mondială a Sănătății (OMS) care a formulat definiția sănătății individuale ca „*Starea de bine completă din punct de vedere fizic, psihic și social și, nu numai absența bolii sau a infirmității*”.

1977

OMS lansa chemarea „*Sănătate pentru toți până în anul 2000*”, antrenând firesc, armele oamenilor în halate albe ... Optimismul chemării a fost escaladat de rezultate pesimiste, înregistrate chiar de specialiștii OMS, care se luptă încă cu boli incurabile ca „*tânăra și ignobilă*” SIDA, ca „*recidivista*” tuberculoză (cu rezonanță istorică, în popor numită „*oftică*”, „*ftizie*” etc.) și rezistența malarie etc. Toate aceste maladii se prezintă „*cu noi cărți de vizită*” de o virulență și recrudescență, care le-au ușurat trecerea pragului 2000!

Despre pasagerul care călătorește gratis, fără bilet, sunt foarte multe de spus! Da, țânțarul „*anofel*” călătorește cu avionul, cu elicopterul, cu vaporul

sau pe aripile vântului și cel mai frecvent prin lanțul infernal: omul (malaric), femela (țânțar) și din nou omul (gazda).

1897, India

Medicul militar englez Ronald Ross a identificat genul țânțarului (anofel).

1898 (120 ani)

O echipă de italieni, dintre care Golgi și Bignan au identificat în celula sanguină un protozoar patogen (hematozoar), care se înmulțește „*asexuat*” în organismul uman și „*sexuat*” în stomacul țânțarului femelă; țânțarul „*patogen*” se găsește peste tot: în apele „*moarte*”, în deltele marilor fluvii, unde se face „*amestecul*” apelor dulci cu cele sărate etc. La om boala are aspect de cicluri (febră și frison) cu o periodicitate de 48 și 62 ore; gradul de malignitate crește odată cu accesele pernicioase.

COMEMORĂRI

†1468

550 ani de la moartea tipografului german **Johann Gutenberg** (n. 1400 iunie 24), inventatorul tiparului cu matrițe și litere mobile de plumb (1440, Mainz); în 1455 tipărește *Biblia*, prima carte cu caractere latine, într-o realizare grafică de excepție.

†1898, iunie 8/20, Govora

120 ani de la moartea **dr. Constantin Esarcu** (5/17 nov. 1836, București)

A studiat științele naturale și medicina la Paris, profesor de zoologie și botanică la Universitatea din București, a ocupat posturi în diplomație la Roma (unde a cercetat arhivele relațiilor culturale române cu Veneția) și Atena, iar în 1891 a fost Ministru de Externe.

Recunoscut ca inițiatorul copiei după *“Columna lui Traian”* de la Roma, aflată în prezent la Secția Lapidarium a Muzeului Național de Istoria României.

Membru fondator al *“Societății Filarmonice”*, a inițiat subscripția publică pentru construirea *“Ateneului Român”* din București, a contribuit în mod esențial la promovarea ideii privind construcția și funcționarea *“Ateneului Român”*, donând prin testament întreaga sa avere acestui așezământ de cultură.

Bogata și valoroasa sa colecție de tablouri a intrat în tezaurul Muzeului Național de Artă; membru corespondent al Academiei Române (1884) [6].

†1933, apr. 12, București (85 ani) La cimitirul „*Sfânta Vineri*” își doarme somnul de veci **Cornelia Kernbach-Tatușescu** (9.06.1866, Botoșani), medic pediatru școlar.

A fost a treia femeie-medic, la Facultatea de medicină din București (1893), pseudonim literar „*Cornelia din Moldova*”, fiind și inscripție pe piatra funerară [7; 8].

†1933, mai 5, București

85 ani de la moartea **Prof. dr. Ernest Juvara** (5.05.1870, Bârlad, jud. Vaslui), anatomist și chirurg.

Medic român, inovator în tehnica chirurgicală și instrumentală; profesor universitar la Facultatea de Medicină din București având preocupări în

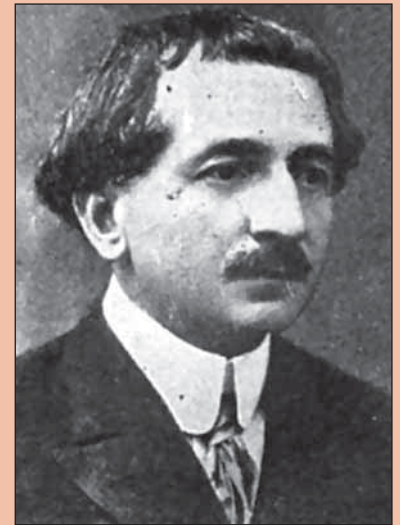

FIGURA 4. Prof. Dr. Ernest Juvara

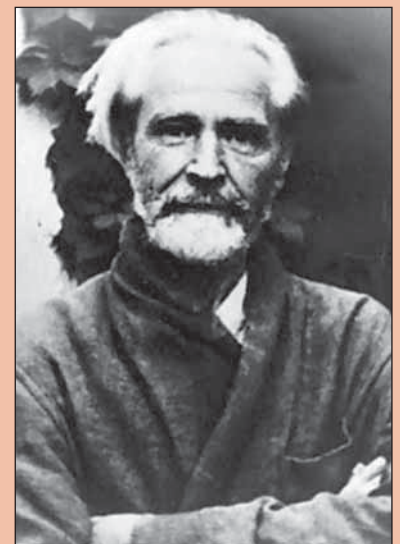

FIGURA 5. Dr. Vasile Voiculescu

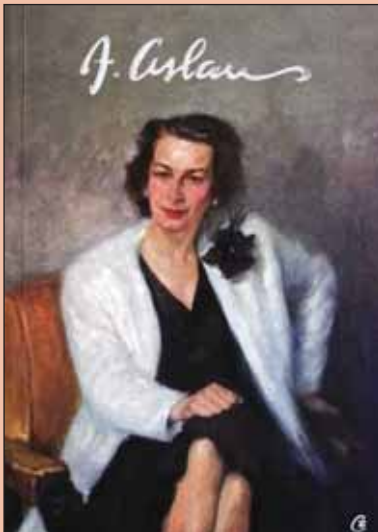

FIGURA 6. Prof. dr. Ana Aslan

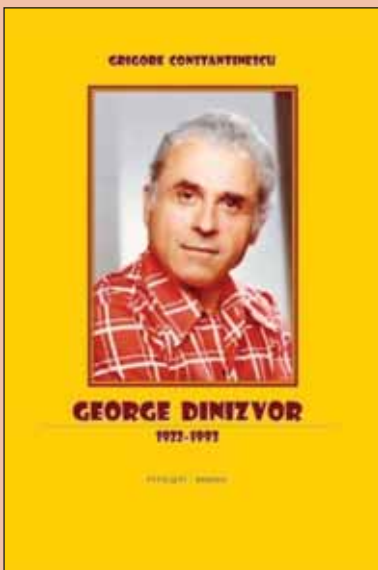

FIGURA 7. Dr. doc. Gheorghe Marinescu

domeniul chirurgiei și anatomiei, a adus contribuții în domeniul protezelor osoase, anastomozelor intestinale și rahianesteziei; cavalier al Ordinului *Steaua României*.

†**1963, apr. 26, București** (55 ani) S-a stins medicul fără de arginți, poetul, dramaturgul, prozatorul și publicistul **Vasile Voiculescu** (27 nov. 1884, Pârscov, jud. Buzău), ca fiind cel de al 6-lea copil din cei 7 născuți ai soților Costache și Sultana Voicu.

1958 - (60 ani)

Este arestat „pe nedrept și întemnițat timp de 4 ani (1962)”, după ce a trecut prin trei închisori Jilava, Gherla și Aiud; ultimul an din viața pământească și-l trăiește în credință dar și în marea suferință cauzată de „morbul lui Pott lombar”; înhumat în cimitirul *Bellu* din București [9; 10].

†**1988, mai 20, București**

30 ani de la moartea primei femei medic geriatru **Ana Aslan** (1 ian. 1897, Brăila)

Medic specialist în medicină internă; profesor titular de clinică medicală la Timișoara (1945-1949); șeful secției de Fiziologie din Institutul de Endocrinologie (1949-**1958**), unde fiind apreciată de prof. C.I. Parhon, se specializează în geriatrie.

În 1952 s-a înființat Institutul de Geriatrie, director Ana Aslan (azi Institutul Național de Geriatrie și Gerontologie „Ana Aslan”), primul de acest fel din lume; a fost preparat „Gerovitalul” (Vit. H₃) „produs cu acțiune în tratamentul îmbătrânirii și în bolile bătrâneții, brevetat în peste 30 de țări (lansat pe piața farmaceutică în **1958**)”; în colaborare cu farm. Elena Polovrăgeanu a realizat „Aslavital” (1980); director; academician (1974); rămâne în istoria medicinei ca cel dintâi medic care a contribuit la afirmarea școlii românești de geriatrie [11].

†**1993, apr. 4, București**

25 ani de la trecerea din viața pământească a dr. doc. **Gheorghe Marinescu** (n. 22 martie 1922, Izvoru de Jos, jud. Argeș), localitate unde și-a avut reședința și fiica Generalului dr. Carol Davila.

Despre prestigioasa personalitate a medicului cercetător, în specialitatea bolii infecțioase (virusologie), membru corespondent al Academiei de Medicină din Paris, s-a scris mai puțin decât ar merita! În același timp este cunoscut ca poet și prozator (cu pseudonimul literar George Dinizvor), autor și compozitor al „*Imnului pentru sănătate*”, interpretat de orchestra medicilor pe scena Ateneului Român, solist Pompei Hărășteanu (aprilie 1982), imn cântat în același an și la deschiderea Congresului Internațional de boli infecțioase de la Stockholm, Suedia [12].

ANIVERSĂRI

Un organizator al Serviciului sanitar din Maramureș (1777)

1743, mai 19, Cloz, Tirol

275 ani de la nașterea medicului **Antonio Canestrini** (†1807, martie 18, Tirol, Austria), cu studii de filozofie și medicină la Innsbruck și Viena. A fost tot timpul pe frontul de luptă cu succes împotriva epidemiilor de ciumă

(1771-1773) din Imperiul Habsburgic. Între 1776-1778 a organizat serviciul sanitar în Maramureș, ca medic șef al județului; medic șef al minelor la Sighetu Marmăției și Baia Mare [13].

1828, apr. 8, Parma

190 ani de la nașterea medicului român de origine franceză **Charles Antoine-François Davila** (+26 aug. 1884, București);

1853, apr. 13, București

165 ani de la sosirea sa pe pământ românesc.

2003, nov. 15, București

15 ani de la Sesiunea omagială organizată de Societatea Română de Istoria Farmaciei (SRIF) în colaborare cu Facultatea de Farmacie și Filiala București a Societății de Științe Farmaceutice din România (SSFR) [14].

1838, iunie 24, Tg. Jiu

180 ani de la nașterea **dr. Ion Frumușanu** (+1875)

Tatăl său, Tache Frumușanu a participat la Revoluția din 1848, a fost arestat la Mehadia, unde se refugiase după înfrângerea revoluției, fugind „*de răul turcilor și al rușilor*” care ocupaseră orașul Tg. Jiu și a fost confundat cu una dintre căpeteniile pașoptiste, Koshut!

În 1859 este ridicat la rangul de medic de batalion clasa I (echivalent cu gradul de locotenent), secundar la Spitalul militar din București, apoi pleacă în Italia, la Torino (fără bursă) pentru echivalarea studiilor, unde va susține și teza de doctorat „*La celula primitiva considerata come espressione prima de la vita e come punto di paranteza della malatie*” (1863).

1864, mai – Obține libera practică, avansat la gradul de maior medic de regiment clasa I; demisionează din armată (1867) și devine medic primar în jud. Argeș și Muscel; lucrează ca medic primar la Târgu-Jiu (1872-1875); colaborează la periodicul „*România medicală*” și semnează lucrări importante pentru acel timp: „*Cista cerebralis*”; „*Scurte noțiuni de etiologia eclamsiei*”; „*Observație de peritonită cronică insidioasă*”; „*Câteva noțiuni asupra etimologiei, etiologiei și tratamentului holerei*”; mai puțin cunoscute sunt studiile și publicațiile sale asupra compoziției și acțiunii apelor minerale de la Săcelu (jud. Gorj) și Țicleni; a decedat în 1875, în urma unui cancer al limbi! După Nicolae Măldărescu (1842-1927) „*este al doilea gorjean al Școlii de Medicină Davila, în serviciul armatei*”. Fiul său, cu același nume, Ion Frumușanu, medic cu teza de doctorat susținută la Sorbona a fost balneolog la băile Săcele (jud. Gorj) și specialist în bolile genito-urinare [15].

UN PIONIER AL BALNEOLOGIEI MODERNE

1848, apr. 19, Roznov

170 ani de la nașterea **dr. Dimitrie Cantemir** (+1896, Piatra-Neamț), absolvent al Școlii de medicină și farmacie din București, cu doctorat în medicină la Torino (1869). „*Poate fi socotit adevăratul întemeietor al medicinei științifice și unul dintre pionierii balneologiei moderne din județul Neamț*”, fiind fondatorul stațiunii balneoclimaterice Bălțătești.

1883, iunie 26 – Decorat cu ordinul *Coroana României* în grad de ofițer pentru cercetările apelor minerale de la Bălțătești; în colaborare cu farmacistul Kamner, a înființat la Piatra Neamț un laborator de preparare „a

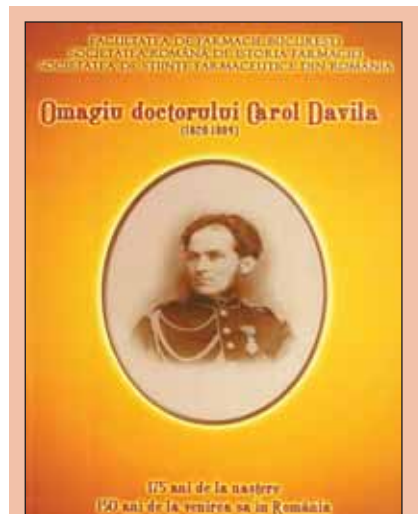

FIGURA 8. Dr. Carol Davila

FIGURA 9. Dr. Ion Frumușanu

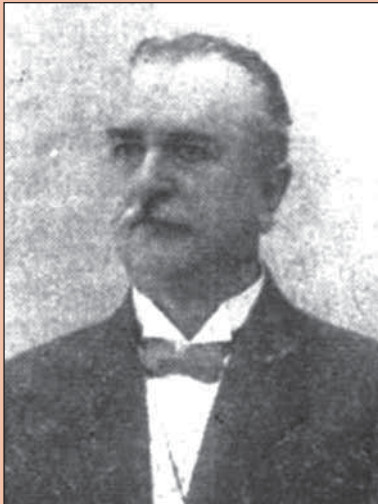

FIGURA 10. Dr. George Mileticu

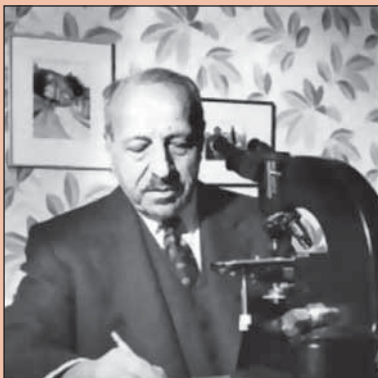

FIGURA 11. Dr. George Papanikolaou

sării atermale de Băltătești (Na_2SO_4) și au trimis circulare medicilor și farmaciștilor, arătând calitățile acestei sări și prețul ei mult mai mic decât al celor străine”; a publicat un necrolog „Carol Davila” în revista „Asachi” nr. 10, feb. 1885, fiind primul dintre biografiile acestuia; din anul **1993** stațiunea Băltătești funcționează sub administrarea Ministerului Apărării Naționale cu denumirea de „Sanatoriul de balneo-fizioterapie și recuperare medicală Dr. Dimitrie Cantemir” [16; 17].

1853, apr. 23, Craiova

165 ani de la nașterea dr. **George Mileticu** (+9 apr. 1917, Craiova)

Studii liceale la Liceul din Craiova; superioare la Facultatea de Medicină din București; doctor în medicină (1881); intern al Spitalelor Civile (Spitalul Colentina); membru al Crucii Roșii în războiul din 1877-**1878**; medic de plasă cu sediul la Filiași (1881-**1888**), unde a înființat un spital în casa donată de Dimitrie Filișanu; l-a înlocuit pe socrul său, dr. Fabricius, la îngrijirea bolnavilor din ospiciul de pe lângă biserica *Madona Dudu* din Craiova (1882-**1888**); medic definitiv (1889) la acest spital, pe care l-a organizat și modernizat, devenit Sanatoriul *Madona Dudu*, considerat cel mai modern și funcțional spital din țară la începutul sec. al XX-lea; decorat cu medaliile *Apărarea Patriei* și *Trecerea Dunării*; a fondat Cercul Medico-Farmaceutic din Craiova, cu dr. D. Vernescu și dr. Ch. Laugier (1902);

Lucrări: *Studii psihiatrice*, Craiova, 1885; *Considerații asupra tratamentului alienaților*, Craiova, 1885; *Alcoolismul, efectele sale fizice și morale asupra populației. Ospiciul Madona Dudu. Dare de seamă pe anii 1891-1904* (1905); *Tratamentul sifilisului cu preparatul Ehrlich-Hata 606*, Craiova, 1910 [18].

1883, mai 13, Kymi, insula Euboea, Grecia

135 ani de la nașterea medicului **George Papanikolaou** (+1962, feb. 20, Miami, Florida, SUA)

A studiat medicina la Atena, dar nu a intenționat să profeseze; era mai mult interesat de filozofie și asta l-a apropiat de E. Kant și F. Nietzsche, mai ales în perioada studiilor de perfecționare la Jena și München; tatăl său, medic, a făcut sacrificii pentru a-l trimite la studii în Germania și Franța; în 1910 revine în Grecia și se căsătorește cu tânăra Mary, parteneră ideală de viață și în cercetările medicale; în **1913** se îmbarcă și traversează Atlanticul, ajungând în SUA, unde nu i-a fost ușor: George cânta la vioară în restaurante și cafenele, vindea covoare și, mai onorabil, lucra la un ziar în limba greacă din New York; șansa de a fi în cercetarea medicală s-a ivit în scurt timp, fiind numit în laboratorul clinicii de patologie a Spitalului din New-York; totodată a avut acces și la Spitalul pentru femei (*Memorialul*, de mai târziu); a fost numit cadru didactic, asistent de anatomie patologică (1914-1917), unde a început cercetarea de depistare a cancerului de col uterin, test pe care îl pune la punct și îl perfecționează; pentru această descoperire epocală, a fost onorat ca membru al academiilor din multe țări, primind ordine și medalii de valoare; dar pentru că istoria se repetă, românul Aurel A. Babeș (1886-1962) este descoperitorul acestui test cu un an mai devreme (1927) [19].

1928, iunie 25, Aninoasa, Arges

90 ani de la nașterea **prof. dr. Ion Iliescu** (†6.09.2000, Craiova)

Studii liceale militare la Cernăuți și Câmpulung Muscel; se înscrie la Facultatea de medicină (**1948**); medic militar în Transilvania (1955-**1958**), apoi trece în rezervă ca lt. col.; cadru didactic la Facultatea de medicină din Tg. Mureș (1961-1970); se transferă la Craiova la catedra de Fiziologie, semiologie și clinică medicală (1971); conferențiar (1977); profesor (1990); membru al unor societăți medicale naționale și internaționale, cu peste 150 de lucrări publicate [20].

ANIVERSĂRI-COMEMORĂRI**1823, ian. 26, Loretta, Ancona, Italia**

195 ani de la naștere și 125 ani de la decesul **dr. Vafrino (Robert Gaspere) Marini** (†6/18 apr. 1893)

Diplomat al Facultății pontificale medico-chirurgicale din Macerata (1844) și al Universității pontificale din Bologna (1845); drept de liberă practică a chirurgiei (1847); doctorat și liberă practică a medicinei (1850); a sosit în Moldova și Comitetul sănătății din Iași i-a acordat libera practică în chirurgie (1856); medic al Batalionului nr. 3 de muschetari din Ismail și fizic al districtului (1857); medic al orașului Ismail (**1858**); medic primar al Spitalului *Precista Mare* din Roman (19.05.1864-1870) [21].

1863, feb. 28, București

155 de ani de la naștere și 80 ani de la decesul acad. **Gheorghe Marinescu** (†15 mai 1938, București), fondatorul școlii românești de neurologie.

„A aplicat în neurologie printre primii în lume metode histologice și anatomoclinice în cercetarea științifică, cu contribuții originale în domeniul fiziologiei, histologiei și clinicii sistemului nervos” [22].

1883, apr. 22, Tabăra, com. Bivolari, jud. Iași

135 ani de la naștere și 60 ani de la decesul **dr. Alexandru Tzaicu** (7 feb. **1958, Hârlău**), cunoscut ca fiind primul chirurg care s-a auto-operat de hernie inghinală [23].

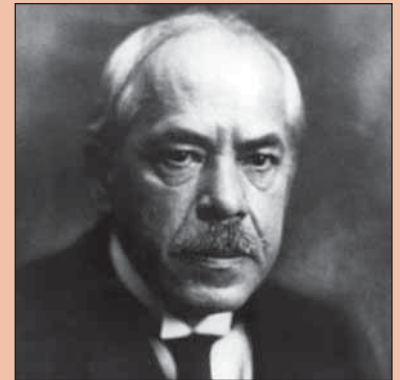

FIGURA 12. Acad. Gheorghe Marinescu

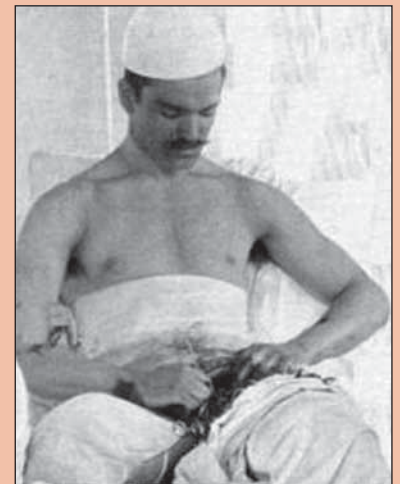

FIGURA 13. Dr. Alexandru Tzaicu

BIBLIOGRAFIE

1. **Vătămanu N.**, *Înființarea Spitalului, în Spitalul Colțea - 275 ani de existență*, Sub redacția C.I. Berceșu, București, 1979, p. 34–35;
2. **Samaritan P. Gh.**, *Farmacia și trecutul românesc*, vol. III. Asistența publică în trecutul românesc până la 1834, Ed. Bucovina, București, 1938, p. 12 (după V.A. Ureche, *Istoria României*, vol. IV, p. 121);
3. **Candrea V.**, *Broșteni – Monografie*, Ed. Ankarom, Iași, 1995;
4. **Lipan V.**, *Istoria farmaciei române în date*, Ed. Farmaceutică, Buc., 2009, p. 237;
5. Op. cit., p. 278;
6. **Antoaneta Marinescu Lucasciuc, Maria-Gabriela Suliman**, *Medici militari diplomați de carieră*, comunicare AMFOR, 25.03.2016;
7. **Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc, Dr. Cornelia Kernbach - Tatușescu**, *medic pediatru - școlar (1866-1933)*, în vol. *Timp și semnificație în istoria medicinei*, Ed. „Gr. T. Popa”, U.M.F. Iași, 2012, p. 243-248;
8. **Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Marinescu Lucasciuc**, *Centenarul apariției manualului „Noțiuni de Medicină și Farmacie populară”, București, 1912*, A XXI-a Reuniune Națională de Istoria Farmaciei: *150 de ani de la prima Farmacopee Română (1862-2012)*, Facultatea de Farmacie, București, 11-13 oct. 2012, *Lucrări in extenso*, Ed. Sitech, Craiova, p. 169-175;
9. **Popescu Fl.**, *Vasile Voiculescu și contemporanii săi*, Ed. Muzeul Literaturii Române, Buc., 2004, p. 25-33;
10. **Antoaneta Lucașciuc, Maria-Gabriela Suliman**, *Restituiri iatro-istorice: comemorarea medicului, poet și scriitor Vasile Voiculescu (1884-1963)*, comunicare la SRIM, 7 mai 2018;
11. **Bogdan C.**, *Viața ca dar-Eseuri*, Publishers, București, 2015, p. 130-135;
12. **Gorun N., Claudia Voiculescu, Antoaneta Marinescu Lucașciuc, Lucașciuc Alex. I.**, *Medicul-poet George Dinizvor*, a XLVI-a Reuniune Națională de Istoria Mediciniei și a Farmaciei, București, 22-24 Iunie 2017;
13. **Marian F.**, *Medici și farmaciști din Maramureș*, Ed. Gutinul, Baia Mare, 2006, p. 57;
14. *Omagiu doctorului Carol Davila (1828-1884) 175 ani de la naștere 150 ani de la venirea sa în România*, Ed. TP, București, 2003, 75 p.;
15. **Șișiroi C.**, *Spitalul Județean Târgu-Jiu - file de istorie -*, Ed. „Al. Ștefulescu”, Târgu-Jiu, 2000, p. 33-34;
16. **Pascal P.**, *Pagini din istoria farmaciei nemțene*, Casa de Editură Panteon, București, 1995, p. 65-70;
17. **Maria-Gabriela Suliman, Antoaneta Lucașciuc**, *Doctorul Dimitrie Cantemir: unul dintre micii oameni mari ai medicinei românești*, *Viața medicală* nr. 27, 5 iulie 2013, p. 11;
18. *Dicționar al personalităților din Dolj, Repere spirituale românești*, Craiova, 1999, p. 214;
19. **Louros N.C., Marketos S.G.**, *George N. Papanikolaou (1883-1962) et l'épistage du cancer*, *Santé du Monde*, avril-mai 1983, OMS, p. 23-24;
20. *XXX, Repere spirituale românești- Un dicționar al personalităților din Dolj*, Ed. AIUS, Craiova, 2005;
21. **Cozărescu E.**, *Istoricul Spitalului „Precista Mare” din Roman până la bicentenar (1998); parțial și al vieții medico-farmaceutice românești*, 2001, Roman;
22. **Bălăceanu-Stolnici C.**, *Anatomistii în căutarea sufletului*, Ed. Albatros, București, 1981, p. 70;
23. https://ro.wikipedia.org/wiki/Alexandru_Tzaicu.